

Nr 339

Av herrar **Stefanson** och **Lindblad**, om forskning och information beträffande lavinfaror.

(Lika lydande med motion nr 386 i Andra kammaren)

Under de senaste åren har i pressen publicerats rapporter från ett icke obetydligt antal lavinkatastrofer, varav flera krävt människoliv.

År 1942 bildades en särskild lavinkommitté med uppgift att bl. a. sprida upplysning om laviner, att införskaffa material om laviner, att låta bearbeta och offentliggöra sådant material, samt att främja och hålla kontakt med vetenskaplig snö- och lavinforskning i de svenska fjällen.

Sedan lavinkommittén bildades har 41 personer omkommit. Under 1940-talet förolyckades 14 personer, under 1950-talet 17 och under 1960-talet 12 personer. Jämfört med bilolyckorna är det inte stora tal, men enligt vår uppfattning finns det möjlighet att med förhållandevis små medel åstadkomma en förbättring.

Den ovan nämnda lavinkommitténs arbete har aldrig blivit helt effektivt, huvudsakligen beroende på brist på anslag. Kommittén har haft möjlighet att genom upplysningsaffischer och broschyrer sprida kännedom om laviner etc. men har inte haft medel till sitt förfogande att bedriva den vetenskapliga forskning som behövs för att på ett effektivt sätt förebygga lavinolyckor.

Vi vill föreslå att på försök inrättas en särskild tjänst vid Stockholms universitet, som helt inriktas på lavinforskning. Tjänsten skulle knytas till naturgeografiska institutionen vid universitetet.

Forskningen planeras såsom en kombination av grundforskning och tillämpad forskning. Tidigare undersökningar, som gjorts bl. a. av docenten vid Stockholms universitet, Valter Schytt, visar att det finns ett definitivt samband mellan väderleksförhållandena och utlösandet av laviner. Målet för forskningen skulle därför vara att söka nå fram till en prognosverksamhet genom vilken turister, turiststationer, fjällräddningspersonal, skidlärare etc. skulle kunna informeras om eventuell aktuell lavinfara.

Ett omedelbart resultat kan inte beräknas. För att bygga upp den forskning med de replipunkter som behövs bör man räkna med cirka två år. Redan på det tredje året bör dock verksamheten kunna ge ett direkt resultat.

Den första uppgiften blir att efter genomgång av internationell lavin-

litteratur dra ut de slutsatser som kan tillämpas på svenska förhållanden. Framför allt i Schweiz, vid institutet för snö- och lavinforskning i Davos, utföres ett omfattande forskningsarbete. Vidare finns där en omfattande litteratursamling. Det bör dock observeras att vi inte omedelbart till svenska förhållanden kan överföra de erfarenheter man har i de alpina länderna. Den typ av laviner som vi har i Sverige överensstämmer i stor utsträckning inte med lavinerna i de alpina länderna. De svåra laviner som i Sverige vållat skador har huvudsakligen varit de våta snöflaklavinerna, medan man i de alpina länderna ofta har en typ av torra laviner.

Mot bakgrund av internationell erfarenhet skall sedan göras en noggrann inventering av alla kända laviner i Sverige, och här finns visst förarbete gjort genom den ovannämnda lavinkommittén. Vidare skall *organiseras en rapporteringstjänst*. På grundval av de fakta som kommer fram från rapporterna skall göras ingående analyser av hur väderleksfaktorerna, främst temperatur, vind och nederbörd, inverkar på anhopningen av snömassor samt på själva utlösandet av laviner. Slutmålet är att nå fram till prognoser som gör det möjligt att med någorlunda säkerhet fastställa var och när laviner kan väntas.

I dag har vi i den svenska fjällvärlden en omfattande fjällräddningstjänst under rikspolisstyrelsen. Fjällräddningstjänsten har till sitt förfogande material som fordon, lavinutrustning etc. och har också organiserat civila patruller för ren räddningsverksamhet. Fjällräddningstjänsten är dock inte uppbyggd för att förebygga lavinkatastrofer utan för att söka undanröja skadeverkningar av redan uppkomna laviner. Den verksamhet vi här syftar till går i stället ut på att förebygga dessa skador.

Inom vårt land finns ett fåtal lavinexperter. För närvarande finns dock tillgänglig inom landet en för ändamålet väl utbildad och kompetent person, som enligt Stockholms universitet skulle vara väl lämpad och även personligen är intresserad av att arbeta med svensk lavinforskning. Som bakgrund har han bl. a. arbetat med glaciologiska undersökningar i Canada, Alaska och Antarktis. Möjlighet finns dock att, om medel kan tillhandahållas, knyta sakkunskap till Sverige och då till Stockholms universitet.

De kostnader som kan beräknas för den ovannämnda tjänsten uppgår sammanfattningsvis till ungefär följande:

Årslön, löneklass U 12	34 536
Sociala kostnader, beräknade efter 31 %	10 707
Kostnader för fältarbete (resor, traktamenten etc.)	6 000
Administrativa kostnader, såsom planering, internationella kontakter, kartor, grundmaterial etc.	2 000

Den sammanlagda årskostnaden skulle alltså för närvarande enligt dessa beräkningar bli knappa 55 000 kr. Som ovan nämnts måste verksamheten utsträckas över tre år för att kunna ge resultat. Med hänsynstagande till

de allmänna kostnadsfördyringar som kan beräknas komma att inträffa, med hänsynstagande till viss smärre ersättning till uppgiftslämnare vid väderleksstationer etc., beräknar vi den sammanlagda kostnaden under en treårsperiod till cirka 200 000 kr.

Man kan inte räkna med att lavinolyckorna helt kommer att försvinna i och med att denna forskningsverksamhet för fram till ett resultat. Vi vill dock erinra om vad vi ovan sagt om de 41 personer som omkommit under de senaste tre decennierna. Det är vår uppfattning att flera av dessa olyckor skulle ha kunnat undvikas om vi haft en bättre beredskap för att kunna förutse laviner. Investeringen på 200 000 kr. synes oss därför mot denna bakgrund vara väl motiverad.

De erfarenheter som kommer att erhållas genom forskningen måste på ett effektivt sätt spridas till fjällstationer, hotell, linbanor och andra liftar, skidlärare samt till allmänheten. För broschyrer och vissa affischer beräknar vi en kostnad av 40 000 kr., som dock inte behöver utgå förrän under det tredje året.

Vi har erfarit att rikspolisstyrelsen, under vilken som nämnts fjällräddningstjänsten lyder, för sin del är positivt inställd till det förslag som här väckes, eftersom ett genomförande av preventiva åtgärder kommer att minska de anspråk som i dag ställs på fjällräddningstjänsten i form av utryckningar etc., vilket i sin tur medför att rikspolisstyrelsen har möjlighet att använda sin personal till ordinarie tjänstgöring.

Vi hemställer,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad i motionen anförts angående en treårig forsknings- och informationsverksamhet om lavinfaror,

att riksdagen för det första forskningsåret, budgetåret 1970/71, beviljar ett anslag av 70 000 kr. för inrättandet av en särskild tjänst för forskningsassistent vid Stockholms universitet och med inriktning på lavinkunskap.

Stockholm den 27 januari 1970

Stig Stefanson (fp)

Hans Lindblad (fp)
